

Portfolio

Min vinodling i Lyngby, Hjärup & Kämpinge

Titel: Min vinodling i Lyngby, Hjärup & Kämpinge

Författare: Ola Johannesson

Handledare: Peter Witzgall

Syfte: Denna inlämningsuppgift har som sitt syfte att genom en koppling till kurslitteraturen på kursen Nordisk vinodling skriva om ett valfritt ämne inom kursens område. Mitt syfte är att beskriva de praktiska erfarenheter inom vinodling jag än så länge har stött på via mina vinodlingsförsök i Lyngby, Hjärup och Kämpinge.

Metod: Jag gör en beskrivning av mina försök inom vinodlingsområdet och försöker göra en relevant koppling till litteratur samt till information hämtad från föreläsningar och exkursioner på kursen.

Innehållsförteckning

1	Bakgrund
2	De första försöken
3	Vidare försök
4	Idéerna om en vingård
5	Plantering i Lyngby
6	Odlingserfarenheter i Lyngby
7	Ekonomi
8	Sortbeskrivningar, Ampelografi

Bakgrund

Ett intresse för odling av växter hade jag redan som liten. Då handlade det mest om att så kärnor från olika exotiska frukter för att det var spännande att se om de skulle gro. I mina föräldrars trädgård växte ett persikoträd som ibland gav mycket frukt och ibland ingen alls. På husgaveln åt söder växte en vinranka av okänd sort. På höstarna var det alltid lika spännande att se om druvorna skulle mogna innan frosten kom. Oftast blev det bara en massa halvsura klasar som fick hänga kvar och det hette att vindruvor kunde inte mogna annat än i växthus på våra breddgrader. Ingen tänkte då på att rätt beskärning, gallring, avlövning etc skulle kunna påverka mognaden av dessa druvor.

Långt senare när jag skaffade eget hus och egen trädgård så kom också mitt gamla växtintresse tillbaka. Jag ville ha ett eget persikoträd en egen vinranka och ett valnötsträd men tänkte fortfarande inte så mycket på beskärning mm. Jag fick också berättat för mig att min farfar som bodde i Åkarp hade haft både valnötsträd och vindruvor som alltid mognade. Han var tydligen också något av en expert på ympning av äpplen och hade då och då besök ifrån Alnarp av den anledningen.

Jag skaffade mig fler och fler lite halvexotiska växter som härdiga palmer, Eucalyptus, Poncirus Trifoliata, Aprikos m.fl. Jag hade tidigare haft en hobby som gick ut på att försöka få in extremt svaga och knappt hörbara radiostationer från fjärran länder. Nu var det ungefär samma sak fast nu var sporten istället att försöka övervintra exotiska växter på friland i vårt klimat. Vissa försök har lyckats, andra inte.

Min första vinranka blev dock ingen direkt succé. Den överlevde men gav aldrig någon frukt och jag visste inte hur den skulle beskäras. Då för sådär 5-6 år sedan, när jag dessutom alltmer upptäckte hur goda lite dyrare viner än Border Shops kan smaka, läste jag om att det fanns en vingård i Köpenhamn. Detta lät väldigt exotiskt och omöjligt, eftersom jag fortfarande tänkte på vad jag hade hört som liten att vindruvor inte kunde mogna i Sverige. Jag fick nu lära mig att det fanns nya sorter som Rondo och Regent som faktiskt skulle kunna mogna på friland i Sverige. Dessa sorter ville jag då såklart prova själv. I svenska växtbutiker hade ingen hört talas om dessa sorter så jag åkte över och beställde på vingården i Köpenhamn. De sorter jag valde var Rondo, Regent och Nero och de levererades barrotade våren därpå. Det blev billigare per planta om man köpte några fler än jag hade plats för så jag köpte ca. 15 plantor och sålde några till nyfikna kollegor på banken där jag jobbar. De var inte speciellt svårsålda och finansierade ju också en del av mina egna plantor.

När så småningom varje odlingsbar plats i trädgården var utnyttjad föddes tanken på en egen lite större odling. Jag hade då också varit på öppet hus på Nangijala vingård i Klagshamn och läst om Gute vingård på Gotland. Hösten 2005 fick jag låna en hörna på ca. 1000 kvm av ett fält där det tidigare odlats vall till hästfoder i Lyngby utanför Genarp. Våren 2006 planterades 150 plantor inköpta på Gute vingård och våren 2007 ytterligare 25 av en annan sort. Dessutom har jag på prov planterat några egna sticklingar 2007.

De första försöken

Min första vinstock var troligen en Frankenthaler¹ inköpt på ett vanligt växtcenter 1998. De första åren växte den väldigt dåligt och flyttades efter ett antal år till en södervägg och växte då bättre. Det var emellertid först efter det att jag fick rådet av Murat Sofrakis att beskära med lång spor som denna planta överhuvudtaget blommade eller satte frukt. Några år senare köpte jag ett antal Rondo², några Regent³ och några Nero⁴ på Dansk Vincener i Köpenhamn. Dessförinnan hade jag köpt en Schuyler⁵ på ett vanligt växtcenter. Schuylerdruvorna har jag vinifierat utan skalmaceration⁶ till ett vitt vin enligt rekommendation i boken Vinavl i Danmark. Dessa plantor planterades dels i min trädgård i Hjärup dels vid sommarstugan i Kämpinge vid Höllviken. I Hjärup är det tung lerjord och i Höllviken nästan ren sand. Skillnaden i växtkraft är slående. I Hjärup blir plantorna omgående mycket frodiga medan i Höllviken har de först efter ett antal år och riklig kalkning och gödsling kommit igång i sin tillväxt. I Hjärup har Rondo och Regent givit god skörd av fullmogna stora klasar (som också på prov vinifierats och uppnått 11% alkohol) medan Nero först i år har blommat och satt frukt. Nero har också en mycket svagare tillväxt än Rondo och Regent. I Höllviken har endast Regent satt frukt med mycket små klasar och bär. Varken Rondo eller Nero har blommat än. På försök har också olika mikroklimat⁷ inom trädgården i Hjärup provats för ett antal Rondoplantar. Någon har planterats i nordostläge, någon i sydost, någon i västerläge och ytterligare någon i halvskugga från och intill en björk med den konkurrens om vatten och näring som det innebär. En Rondoplanta har också växt i kruka. I samtliga lägen har druvorna mognat men de har varierat i storlek från plats till plats. Minst druvstorlek intill björken. Bladstorlek har också varierat där det solfattiga nordostläget medfört väldigt stora blad men mindre druvor. Detta är i linje med de försök Jens Michael Gundersen beskriver i sin bok Druer i danske haver⁸.

Vidare försök

De tidigare nämnda sorterna har kompletterats med några fler sorter köpta på Nangijala vingård. En Merlot⁹ har planterats i växthus i Hjärup och en har planterats i sandjorden i Höllviken. En Pinot Noir¹⁰ har planterats i Hjärup. En Riesling¹¹ har planterats i Hjärup. Chardonnay¹² har planterats både i Hjärup och i Höllviken. En Seyval Blanc¹³ har också planterats i Hjärup men sedermera flyttats till Lyngby. Resultaten från dessa försök stannar än så länge vid hyfsat mogna (ingen Oechslemätning gjord) små Pinot Noir, mycket små och ej fullt mogna Riesling med mycket syra. I växthuset som vissa svenska vinodlare ju anser vara fusk, har medelstora fullmogna merlotdruvor skördats i slutet av augusti. Dessa har enbart använts för att äta och haft en mycket god och högt koncentrerad smak. Vid test att samtidigt dricka merlotvin till har druvkaraktären intressant nog

1 Se sortsbeskrivning

2 Se sortsbeskrivning

3 Se sortsbeskrivning

4 Se sortsbeskrivning

5 Se sortsbeskrivning

6 Gensböl, Gundersen, Vinavl i Danmark s.170

7 Gensböl, Gundersen, Vinavl i Danmark s.70

8 Gundersen, Druer i danske haver s.15

9 Se sortsbeskrivning

10 Se sortsbeskrivning

11 Se sortsbeskrivning

12 Se sortsbeskrivning

13 Se sortsbeskrivning

tydligt kunnat smakas både i druva och vin¹⁴.

4

Idéerna om en vingård

När akut platsbrist uppstod i trädgården med vinrankor i princip överallt började funderingarna om en lite större vinodling att komma. Erfarenheterna hade ju visat att jag nu motbevisat barndomens klingande ord att det inte går att mogna vindruvor på friland i Sverige. Det går faktiskt! Framförallt eftersom nya sorter tagits fram men även eftersom klimatet tycks bli varmare och varmare. En bekant har en hästgård i Lyngby utanför Genarp med 27 hektar mark och jag ställde frågan om jag inte skulle kunna arrendera en liten bit av denna. Han var mycket positiv till idén och föreslog då hösten 2005 att jag skulle åka ut och leta upp en lämplig plats. Ett av hans fält visade sig slutta åt söder och sydväst och en liten hörna på ca. 0,1 hektar mättades upp där jag skulle få husera.

Platsen för vinodlingen var alltså hittad men vilka sorter skulle jag välja? Av de sorter jag provat verkade Rondo vara den sort som mognade pålitligast så Rondo fick utgöra bulken med 100 plantor. Eftersom detta inte rörde sig om en komersiell vinodling utan om en hobbyodling ville jag också prova några av de mer kända sorterna. Här kom den gamla sporten att odla växter på sin absoluta gräns fram igen. Jag letade i böcker och på Internet efter kända sorter med relativt kort tid från blomning till mognad som dessutom verkade trivas i och odlas i kyligare klimat. Gundersen. 2

14 Sanja Manduric, föreläsningssanteckning

sorter jag då vaskade fram som intressanta var Merlot och Chardonnay. Dessa odlas ju båda med framgång i kyligare klimat som i Frankrike, Tyskland, Nya Zeeland och Canada. Dessutom läste jag om Göran Amnegård på Blaxta Gård som tagit med sig idéerna från Canada och bl.a odlar Merlot en bit upp i mellansverige med gott resultat. En beställning gjordes under hösten till Lauri Pappinen på Gute Vin på Gotland. En arbetskollega på banken hade också blivit intresserad och beställde även han dessa 3 sorter för plantering på Aspö i Karlskrona skärgård. Vi kommer alltså att kunna jämföra våra plantors utveckling och jämföra växtbetingelser mm, vilket känns mycket intressant. Vilket vin blir godast tro?! I slutet av april levererades dessa barrotade plantor på SO4 grundstammar ympade av Rebschule Steinmann i Tyskland. Någon jordanalys är inte gjord i Lyngby, eftersom jag inte hade något större val av växtplats utan plantorna får formas av platsens specifika terroir¹⁵. Jorden är dock ganska sand/grushaltig. Ett litet grustag finns några hundra meter bort. En hel del sten av varierande storlek finns också i marken. Denna jord borde vara lämpad för vinodling¹⁶.

5

Plantering i Lyngby

Under valborgshelgen 2006 i mycket regnrikt väder planterades de första plantorna i Lyngby. 100 Rondo, 25 Merlot och 25 Chardonnay kom i jorden. All mätning, grävning etc. skedde för hand. Hålen till plantorna grävdes med vanlig spade relativt djupt men ingen ny jord tillfördes. Runtomkring plantorna behölls de tidigare odlade vallväxterna. All synlig sten plockades och avlägsnades. Sonen fick betalt 50 öre per sten, vilket blev en del pengar till slut. En bensindriven gräsklippare införskaffades för att så småningom hålla gräset mellan rader och plantor i trim. Som både plant och radavstånd försökte jag hålla ca. 1,8 m, vilket också kommer att vara den tänkta höjden på kommande lövvägg i linje med teorier om den ideala vingården enligt Richard Smart¹⁷. Jag hade läst mig till om olika valmöjligheter och valde någon sorts mellanting kan man säga. Tanken är att binda upp plantorna enligt beskärningssystemet dubbel Guyot¹⁸ och därför valdes ett relativt stort plantavstånd. Begagnade planteringsrör användes för att skydda de späda plantornas tillväxt. Området är rikt på mullvadar, hjortar och rådjur och jag visste inte hur intressanta dessa nya plantor skulle vara för dessa vilda djur. Ännu så länge har jag inte påhälsning av något djur som har förstört något i vinodlingen trots att planteringsrören nu år 2 är borttagna. Under konsultation av Lauri Pappinen lät jag rören sitta hela vintern och tog bort dem först i maj/juni 2007. Om planteringsvädret 2006 var fuktigt och därmed gynnsamt så blev den följande högsommaren extremt torr. Jag blev tvungen att vattna druvstockarna. Närmsta vattenställe fanns en dryg kilometer bort så jag fick vattna genom att köra och fylla på att antal 20-litersdunkar jag orkade och fördela till varje planta för att hålla dem vid liv. Trots detta visnade ett mindre antal ner helt men de flesta skjöt dock ny skott under den mycket regnrika sensommaren som följde.

15 Torstensson, Vintillverkningens ABC s.180

16 Gundersen, Druer i danske haver s.20-21

17 Gensbøl, Gundersen, Vinavl i Danmark s.89

18 Gensbøl, Gundersen, Vinavl i Danmark s. 106-110

Under resor i Tyskland hade jag smakat vin och druvsaft från den intensivt färgade sorten Dornfelder¹⁹ och gillat vad jag smakade. Trots varningar om att Dornfelder är känslig för mjöldagg beställdes 25 Dornfelder under hösten 2006 som sedan planterades våren 2007. Återigen styrdes valet av intresse och experimentlusta snarare än ekonomiska aspekter. Detta är ju fördelen med att odla på hobbybasis.

6

Odlingfarenheter i Lyngby

Lyngby i Lunds kommun är beläget ca 40 m över havet mellan Genarp, Staffanstorp och Klågerup. Avståndet till Sturups flygplats är ca. 5 km söderut, till centrala Lund ca. 15 km norrut, till Turning Torso ca. 22 km nästan rakt västerut och till Smygehuk ca. 30 km nästan rakt söderut. Romeleklint med sina 171 m över havet befinner sig ca 7 km västerut. Marken är som tidigare nämnts relativt sand/grusrik och därmed väl-dränerad och varm och borde därför passa för vinodling. Min tanke är att gödsla så lite som möjligt och att endast vid tydliga bristsymptom²⁰ tillföra gödning. Gräsklipp låter jag dock ligga efter klipning som sker i snitt varannan vecka under växtsäsongen. Mikroklimatet påverkas också av att plantorna växer i en svag sydsluttning. Åt söder, öster och norr finns träd och byggnader som skapar lä medan det är öppet åt väster. Ca. 50 meter in på grannfastigheten finn en medelstor damm som möjligen kan hjälpa till att magasinera värme på hösten för att skydda något mot tidig frost. Sluttningen åt söder borde också ge en aning ökad solinstrålning och möjliggöra att frosten kan rinna av när det är en vindstilla klar och kall natt.

¹⁹ Se sortsbeskrivning

²⁰ Gensbøl, Gundersen, Vinavl i Danmark s.85

De olika sorterna visar än så länge upp vissa skillnader i växtsätt. Chardonnay och Merlot har uppvisat god tillväxt och inte en endag planta har gått förlorad under vintern. De tog dock en del stryk av den frost som kom 16 april efter en en varm mars månad som fick plantorna igång extremt tidigt. Sekundärknoppar²¹ utvecklades dock men ingen blomning har skett på någon av samtliga dessa plantor. Rondo har uppvisat en varierande tillväxt beroende på var i odlingen plantan stått. Ca. 10 av 100 plantor har också dött under vintern, vilket ju är en stor skillnad mot de andra som samtliga klarat sig. Ca 4 -5 Rondostockar har också utvecklat blommor och klasar av varierande storlek. De 31 juli hade redan veraison²² inletts. De sist planterade Dornfelder har uppvisat en kraftig tillväxt under första året med kraftfulla skott. Ingen blomning på någon planta dock.

21 Gensbøl, Gundersen, Vinavl i Danmark s.62

22 Torstensson, Vintillverkningens ABC s. 181

Spaljésystem ska nu byggas och förhoppningen är att kunna ta ut en viss skörd under nästa växtsäsong i odlingen. Vissa funderingar på att ytterligare nyplantera under våren 2008 finns. Solaris²³ känns efter information på vinkursen intressant. En personlig favorit smakmässigt är Sauvignon Blanc²⁴ som ju odlas även i kyligare klimat som Frankrike och Nya Zeeland.

7

Ekonomi

Som tidigare nämnts är odlingen än så länge på hobbystadiet dvs inga kommersiella aspekter behöver beaktas. Fördelen är att friheten är total vad gäller sortval mm. Nackdelen är att budgeten blir begränsad eftersom inga intäkter genereras. Dessutom blir tiden som kan läggas på odlingen en stor bristvara och prioriteringar om vad som är nödvändigt i form av skötsel av vinodlingen måste ständigt göras.

Funderingar och drömmar om en kommersialisering finns dock och det är där ekonomi blir en viktig faktor. I Tyskland finns det många mindre deltidsodlingar²⁵ där åtminstone en i familjen har ett annat heltidsarbete. Man kan knappast gå in till en bank i Sverige idag och presentera en företagsidé i form av en vinodling och räkna med att få låna pengar till detta. Mycket hänger naturligtvis ihop med om det i framtiden blir tillåtet att i Sverige sälja sitt eget producerade vin.

²³ Se sortsbeskrivning

²⁴ Se sortsbeskrivning

²⁵ Gensbøl, Gundersen, Vinavl i Danmark s.57

I Lyngby finns ett tänkbart framtida koncept för att kunna få ekonomi i odlingen. I byn som f.n. Enbart består av ca. 30 innevånare och en vacker kyrka finns en restaurang som heter Mullbacks med fullständiga rättigheter²⁶. Detta är en tänkbar samarbetspartner som skulle kunna servera svenskt lokalt odlat vin till sina gäster. Detta skulle för deras del också kunna locka matgäster pga nyfikenhet på det lokala vinet och det exotiska med att odla vin i Sverige. Givetvis skulle man också kunna tänka sig att använda vinet eller vinblad i själva matlagningen. Att marinera i vin eller steka i vin eller varför inte servera vindolmar eller grilla med rök av vinkvistar²⁷. I byn finns också en större hästgård, Lyngby Stallar som förutom sin verksamhet med hästar även har börjat satsa på Bed and breakfastverksamhet via en förmedling som kallas Bo på lantgård. En vinodling och en restaurang med servering av det lokala vinet skulle också kunna locka turister till denna verksamhet.

Dessa båda tänkbara samarbetspartners är nyfikna på vinodlingen och vi ska åtminstone börja med att länka till varandra på våra respektive hemsidor. Min hemsida www.lyngbyvin.se är dock ännu inte klar men håller på att konstrueras.

26 Gensbøl, Gundersen, Vinavl i Danmark s.36

27 Gundersen, Druer i danske haver s. 105-107

Sortbeskrivning

Här följer en kort vinranksbeskrivning (ampelografi²⁸) av de sorter jag kommit i kontakt med vid mina odlingsförsök.

Frankenthaler

Stor blå ätdruva som var vanlig i växthus fram till 80-talet. Smak och kvalitet bättre än Schuyler men eftersom Frankenthaler inte är sjukdomsresistent, vilket jag tydligt märkt, har Schuyler övertagit dess roll som vanligt odlad ätdruva. Sorten sägs inte mogna annat än i växthus men jag skördade sent i oktober 2006 till synes fullmogna druvor. Måste svavelbesprutas, vilket jag inte gjort.

Rondo

Blå interspecifik vindruva framtagen i Geisenheim. Frodigt växtsätt med stora blad. God sjukdomsresistens och bör kunna odlas utan besprutning av svavel. Mognar relativt tidigt, i början av oktober. Har fått omdömen som den ideala rödvinsdruvan för danskt klimat. Ger fylligt vin med kraftig färg och är en bra kandidat till att blandas med andra rödvins sorter som t.ex. Regent.

Rondo i Hjärup 19 augusti 2007

28 Torstensson, Vintillverkningens ABC s.127

Regent

Blå interspecifik vindruva utvecklad av Geilweilerhof. Medelfrodigt växtsätt med medelstora klasar och druvor. Kan ha problem med blomning vissa år. Sund planta med hög sjukdomsresistens men kan behöva sprutas med svavel efter ett antal år. Mognar i mitten av oktober, vilket är något senare än Rondo. Ger ett aromatiskt vin i sydeuropeisk stil med kraftigt rödblå färg. Även riktigt god som ätdruva, vilket jag själv kan intyga.

Regent i Hjärup 19 augusti 2007

Nero

Blå ätdruva av hög kvalitet med ursprung från Ungern. Medelstora lösa klasar med medelstora mörkblå ovala druvor. Mognar relativt tidigt i början av oktober och har hög sjukdomsresistens. Odlas en del i Tyskland för sin höga kvalitet som ätdruva med söt och kryddigt aromatisk smak men kan även användas till rödvin.

Nero i Hjärup 19 augusti 2007

Schuyler

Standardsort bland blå ätdruvor. Frodigt växtsätt med hög sjukdomsresistens. Mognar i september i växthus och påstås ibland inte kunna mogna på friland. Jag har i Hjärup dock skördat till synes fullmogna druvor i slutet av oktober på friland. Har lite segt fruktkött och viss aromatisk smak av *Vitis labrusca*. Påstås kunna ge ett hyfsat vitt vin, vilket jag har provat. Gav ett gyllengult vin med tydlig smak av ananas.

Merlot

Blå vindruva spridd över hela världen. Merlot blir bäst i ett konstant kyligt klimat som t.ex. det i Bordeaux eller British Columbia i Canada. Mognar relativt tidigt och är medelresistent mot sjukdomar. Ger medelfylliga fruktiga viner med inslag av t.ex. mörka plommon eller körsbär. I kyligare klimat kan de få smak av gröna bönor eller sparris. Anges ofta vara mer lättdruckna än andra röda viner. Även god som ätdruva kan jag intyga samt mycket gott att provsmaka druvan tillsammans med merlotvin.

Merlot i växthus i Hjärup 19 augusti 2007

Pinot Noir (Blå Burgunder)

Blå vindruva som med framgång odlas i kyligare områden som t.ex. Bourgogne och Nya Zeeland. Anges vara svårodlad. Kräver svavelsprutning mot mjöldagg. Mognar relativt tidigt med små klasar men frodigt växtsätt. Känd för att ge ett rödvin med svag färg, eftersom skalet är väldigt tunt. Kan ofta ge komplexa ljusröda viner med smak av jordubbe eller hallon.

Pinot Noir i Hjärup 19 augusti 2007

Riesling

Grön vindruva spridd över världen men mest känd från Tyskland. Omnämnd i skrift redan på 1400-talet. Känd för att vara den noblaste av druvor. Medelkraftigt växtsätt med små druvor och klasar. Druvorna har gröngult skal. Knoppas och mognar sent. Den sena knoppningen och det faktum att den har hög köldtolerans och dessutom trivs i kyligt klimat borde göra den intressant även för svenska förhållanden. Problemet är dock den sena mognaden, vilket förmodligen gör att den sällan hinner mogna hos oss. Vinerna är komplexa, blommiga och aromatiska.

Chardonnay

Grön vindruva som ibland kallas de gröna druvornas drottning. Odlas i hela vinvärlden. Lättodlad och mognar relativt tidigt. Druvorna är små med tunt skal. Trivs bäst i klimat med varma dagar och kyliga nätter. Ger oavsett var den odlas en bra balans mellan socker och syra. Anges ofta ha lite smörig smak. Används också i champagnetillverkning.

Chardonnay i Lyngby, juni 2007

Seyval Blanc

Grön interspecifik vindruva som odlas mycket i England och i vissa delar av USA. Trivs i kyligt klimat och mognar tidigt. Ger friska viner utan vild smak.

Dornfelder

Blå vindruva som odlas mycket i Tyskland och England. Frodigt växtsätt med mycket stora klasar och blad. Drovorna har mycket tjocka mörka skal som ger kraftig färg. Användes tidigare till att ge färg åt andra röda viner men har blivit alltmer populär som egen rödvinsdruva. Anges ha låg sjukdomsresistens. Anges mogna något senare än Regent. Ger ett mycket kraftigt färgat rödvin med smak av smultron och lite sötlakrits. Om man råkar spilla ger det fläckar som är svåra att få bort. En av mina personliga favoriter.

Dornfelder i Lyngby, juni 2007

Solaris

Grön interspecifik vindruva. Verkar vara den tidigast mognande sjukdomsresistenta druvan som ännu så länge tagits fram i de tyska förädlingsprogrammen. Framtagen i Freiburg. Mognar tidigt i månadsskiftet september/oktober och kan ge mycket höga sockernivåer. Frodigt växtsätt med stora täta blad. Medelstora klasar. Kan ge ett kraftigt och koncentrerat vin utan vild smak. Lovande sort för svenska förhållanden alltså.

Sauvignon Blanc

Grön vindruva med frodigt växtsätt. En utmanare till de stora druvsorterna Chardonnay och Rielsing. Trivs troligen bäst i kyligt klimat men har även givit bra resultat i varmare klimat. Smaken varierar efter klimatet men anses ge bäst viner i kyligt klimat som i Frankrike och dess nya hemland Nya Zeeland. Ger lätta friska viner rika på syra. En vanlig smakbeskrivning är krusbär. Min favorit bland vita viner.

